

ІНВЕСТИЦІЇ: ПРАКТИКА ТА ДОСВІД

ISSN 2306-6814

9 772306 681405

Науково-практичний журнал

№16 серпень 2024

Головний редактор:

Ємельянов В.М.,
доктор наук з державного управління,
професор, заслужений діяч науки
і техніки України

Заступники головного редактора:

Антонова Л.В.,
кандидат економічних наук, доктор наук
з державного управління, професор
Нора Г.А.,
доктор економічних наук, професор

Відповідальні секретарі:

Штиршов О.М., кандидат наук з
державного управління, доцент
Тимофеев С.П., кандидат наук з
державного управління, доцент
Кучеренко Г.Б.

Члени редакційної колегії:

Abbas Mardani, Ph.D. in Philosophy Management
(USA)
Бартош Гордецьки, доктор політичних наук, профе-
сор факультету журналістики й політичних наук
Університету імені Адама Міцкевича (м. Познань,
Польща)
Беглиця В. П., кандидат економічних наук, доктор
наук з державного управління, професор
Гармідер А. Д., доктор економічних наук, доцент
Гнатєва Т. М., кандидат економічних наук,
доцент
Гришова І. Ю., доктор економічних наук
Дацій О. І., доктор економічних наук
Денисенко М. П., доктор економічних наук,
професор
Козловський С. В., доктор економічних наук,
професор
Кравчук А. О., кандидат економічних наук, доцент
Кушнір С. О., кандидат економічних наук,
професор
Лазарева О. В., доктор економічних наук,
професор
Ніколюк О. В., доктор економічних наук,
професор
Плеханов Д. О., кандидат економічних
наук, доктор наук з державного
управління, професор
Резнікова Н. В., доктор економічних наук,
професор
Сазонець І. А., доктор економічних наук,
професор
Сазонець О. М., доктор економічних наук, професор
Сорока С. В., доктор наук з державного управління,
професор
Стоян О. Ю., кандидат економічних наук,
доктор наук з державного управління, доцент
Тарасова Т. О., доктор економічних наук,
професор
Чвертко Л. А., кандидат економічних наук, доцент
Яременко Л. М., к. е. н., доцент, доцент кафедри
фінансів, обліку і оподаткування
Ярошевська О. В., доктор економічних наук,
професор

ІНВЕСТИЦІЇ:

ПРАКТИКА ТА ДОСВІД

№ 16 серпень 2024 р.

Журнал засновано у січні 2002 року.
Виходить 2 рази на місяць

Журнал включено до переліку наукових фахових
видань України з питань

ЕКОНОМІКИ ТА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Категорія «Б»
(Наказ Міністерства освіти і науки України від
02.07.2020 № 886)

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 281, 292

ІНДЕКСАЦІЯ ВИДАННЯ В НАУКОМЕТРИЧНИХ БАЗАХ:

— Index Copernicus (IC);
— SIS;
— Google Scholar.

Свідоцтво КВ № 23727-13567ПП від 17.12.2018 року
ISSN 2306-6814

Передплатний індекс: 23892

Адреса редакції:

04112, м. Київ, вул. Дорогожицька, 18, к. 29

Поштова адреса:

04112, м. Київ, вул. Дорогожицька, 18, к. 29

Телефон: (044) 223-26-28, 458-10-73
(050) 382-06-63

E-mail: economy_2008@ukr.net
www.nauka.com.ua
www.investplan.com.ua

Засновники:

**Чорноморський національний університет
імені Петра Могили,
ТОВ "ДКС Центр"**
Видавець:
ТОВ "ДКС Центр"

Передрукування дозволяється лише за згодою
редакції.

Відповідальність за добір і викладення фактів несуть
автори. Редакція не завжди поділяє позицію авторів
публікацій.

За зміст та достовірність реклами несе
відповідальність рекламодавець.

Рекомендовано до друку Вченою Радою 15.08.24 р.
Підписано до друку 15.08.24 р.

Формат 60x84 1/8, Ум. друк. арк. 53.1.

Наклад — 1000 прим.

Папір крейдований, друк офсетний.

Замовлення № 1508/2.

Віддруковано у ТОВ «ДКС Центр»

м. Київ, пров. Куренівський, 17

Тел. (044) 537-14-34

© ІНВЕСТИЦІЇ: ПРАКТИКА ТА ДОСВІД, 2024

ІНВЕСТИЦІЇ: ПРАКТИКА ТА ДОСВІД

№ 16 серпень 2024 р.

У НОМЕРІ:

Економічна наука

Федірець О. В., Зось-Кіор М. В., Гнатенко І. А.

Корпоративна соціальна відповідальність в механізмі інклюзивної трансформації суб'єктів агропродовольчої сфери в умовах управління змінами та цифрового маркетингу 7

Козарезенко А. В.

Фінансові механізми реалізації соціальної політики та політики зайнятості в країнах Європейського Союзу 15

Кармазіна Н. В.

Адаптивні процеси використання процедури зовнішнього підтвердження у відповідь на оцінені ризики суттєвого викривлення при аудиті фінансової звітності 24

Тимошенко М. М.

Економічні стратегії сталого розвитку сільських територій 31

Царенко О. В.

Методично-прикладний інструментарій регламентування подальших аудиторських процедур щодо наявності та стану запасів та основних засобів 35

Шлапак А. В.

Історичні засади загострення проблеми нерівності в ЄС: суперечності соціальної глобалізації як прояв кризи міжнародної економіки 43

Болдуєва О. В., Болдуєв М. В., Лищенко О. Г.

Еволюція наукової думки та сучасні підходи ідентифікації конкурентних стратегій в бізнесі 51

Глущенко О. В., Швайко М. А., Дячек О. Ю., Косенко В. В., Стеценко Т. В.

Моделювання податкового дизайну: вплив діджиталізації на архітектуру публічних фінансів 59

Квасницька Р. С., Карпенко В. А.

Торгові стратегії в діяльності професійних учасників фондового ринку та інших трейдерів біржової торгівлі фінансовими інструментами 66

Кулініч Т. В., Маслиган О. О.

Стратегії гармонійного розвитку як засоби мінімізації локальних проблем гірських населених пунктів 72

Лутковська С. М., Лебідь О. В.

Еколого-економічні умови активізації інвестиційної діяльності АПК України 78

Марценюк А. В., Сидорчук А. О.

Напрями реалізації цілей сталого розвитку України на залізничному транспорті та їх адаптація до умов воєнного стану 88

Орел А. М., Суходольський О. С., Березкін І. М.

Стратегії розвитку бренду підприємства в контексті маркетингової орієнтації 98

Потьомкін І. О., Кучерова Г. Ю.

Структуризація знань про бізнес-клімат як складну систему 103

Скопченко Н. С., Резник В. В.

Теоретичні підходи до визначення інвестиційних ризиків та сучасні методи управління ними 108

Баган Н. В., Мохонько Г. А., Шендерівська А. П.

Формування ефективного потенціалу підприємств в умовах управління змінами та механізму адаптації індустрії туризму 117

Грамотнєв В. Е.

У пошуках визначення — соціальний ефект ППІ або їх суспільний вплив? 122

Жмуденко В. О., Коваленко А. Г., Чукіна І. В.

Стратегічне управління розвитком суб'єктів господарювання сфери туризму та готельно-ресторанного господарства 130

Ромащенко Т. І., Ромащенко К. М.

Концептуальні засади повернення вимушених мігрантів в Україну: інвестиційний підхід 136

Свідерська І. М., Ляхова О. О.

Фінансові посередники: сучасні тренди та виклики 145

Семенова С. М.

Фінансове прогнозування в системі стратегічного управління підприємством 150

Чередніченко С. В.

Трансформація ділових очікувань підприємств в умовах воєнного стану як віддзеркалення стану національної економіки 158

Якимчук О. Ф., Постельжук О. П.

Аналіз фінансових вкладень у сферу енергетичної безпеки України 164

Гришко Н. Є., Солодков Д. Є.

Цифрова трансформація малих та середніх підприємств: підходи до вирішення проблем доступності та своєчасності отримання даних для прийняття рішень 170

УДК 339.138

*О. В. Федірець,**д. е. н., доцент кафедри менеджменту ім. І. А. Маркіної,
Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9710-4644>**М. В. Зось-Кіор,**д. е. н., професор, професор кафедри менеджменту ім. І. А. Маркіної,
Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8330-2909>**І. А. Гнатенко,**д. е. н., професор, професор кафедри підприємництва та бізнесу,
Київський національний університет технологій та дизайну, м. Київ, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0254-2466>*

DOI: 10.32702/2306-6814.2024.16.7

КОРПОРАТИВНА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ В МЕХАНІЗМІ ІНКЛЮЗИВНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУБ'ЄКТІВ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ В УМОВАХ УПРАВЛІННЯ ЗМІНАМИ ТА ЦИФРОВОГО МАРКЕТИНГУ

О. Fedirets,

Doctor of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of I. Markina Department
of Management, Poltava State Agrarian University, Poltava, Ukraine

M. Zos-Kior,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of I. Markina Department
of Management, Poltava State Agrarian University, Poltava, Ukraine

I. Hnatenko,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department of Entrepreneurship
and Business, Kyiv National University of Technologies and Design, Ukraine, Kyiv

CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY IN THE MECHANISM OF INCLUSIVE TRANSFORMATION OF SUBJECTS OF THE AGRO-FOOD SECTOR IN THE CONDITIONS OF CHANGE MANAGEMENT AND DIGITAL MARKETING

В статті розглянуто корпоративну соціальну відповідальність в механізмі інклюзивної трансформації суб'єктів агропродовольчої сфери в умовах управління змінами та посилення впливу маркетингу. Сучасні споживачі та інвестори все більше очікують від компаній не лише прибутку, але й етичного ведення бізнесу, що відповідає принципам корпоративної соціальної відповідальності. Корпоративна соціальна відповідальність стає ключовим фактором конкурентної переваги, сприяючи підвищенню репутації компанії, лояльності клієнтів та залученню інвестицій. Впровадження принципів корпоративної соціальної відповідальності сприяє стійкому розвитку агропродовольчої сфери, що особливо важливо в умовах зміни клімату та інших глобальних викликів. Агропродовольча сфера має значний потенціал для інклюзивного розвитку, який передбачає залучення до економічної діяльності всіх верств населення, незалежно від їхнього походження, соціального статусу чи фізичних можливостей. Корпоративна соціальна відповідальність може слугувати потужним інструментом для реалізації принципів інклюзії, сприяючи створенню рівних можливостей для всіх учасників агропродовольчого ланцюжка. Це стосується як працівників агропродовольчих підприємств, так і фермерів, постачальників, дистриб'юторів та споживачів. Агропродовольча сфера постійно стикається з викликами, пов'язаними зі змінами клімату, технологічними інноваціями, геополітичною нестабільністю та іншими факторами. Корпоративна соціальна відповідальність може допомогти суб'єктам аг-

ропродовольчої сфери ефективніше адаптуватися до цих змін, підвищуючи їхню стійкість та гнучкість. Завдяки прозорості, відповідальності та співпраці, які лежать в основі корпоративної соціальної відповідальності, компанії можуть краще розуміти та реагувати на потреби своїх стейкхолдерів, а також на нові виклики та можливості. Маркетинг відіграє все більшу роль у формуванні поведінки споживачів та їхніх цінностей. Етичний та відповідальний маркетинг, який ґрунтується на принципах корпоративної соціальної відповідальності, може стати потужним інструментом для просування стійких та етичних продуктів харчування. Це може допомогти агропродовольчим компаніям налагодити зв'язок з свідомими споживачами, які цінують не лише якість продукції, але й етичні аспекти її виробництва. Впровадження принципів корпоративної соціальної відповідальності в агропродовольчій сфері не позбавлене викликів. Це потребує значних зусиль та інвестицій з боку компаній, а також злагодженої співпраці з державними органами, громадськими організаціями та іншими стейкхолдерами. Проте, корпоративна соціальна відповідальність відкриває й нові можливості для розвитку агропродовольчого бізнесу, роблячи його більш стійким, етичним та орієнтованим на потреби людей.

The article examines corporate social responsibility in the mechanism of inclusive transformation of subjects of the agri-food sector in the conditions of change management and strengthening the influence of marketing. Modern consumers and investors increasingly expect from companies not only profit, but also ethical business conduct, which corresponds to the principles of corporate social responsibility. Corporate social responsibility becomes a key factor in competitive advantage, helping to increase the company's reputation, customer loyalty and investment attraction. The implementation of the principles of corporate social responsibility contributes to the sustainable development of the agri-food sector, which is especially important in the context of climate change and other global challenges. The agri-food sector has a significant potential for inclusive development, which involves the involvement of all segments of the population in economic activity, regardless of their origin, social status or physical capabilities. Corporate social responsibility can serve as a powerful tool for implementing the principles of inclusion, contributing to the creation of equal opportunities for all participants in the agri-food chain. This applies to both employees of agri-food enterprises and farmers, suppliers, distributors and consumers. The agri-food sector constantly faces challenges related to climate change, technological innovation, geopolitical instability and other factors. Corporate social responsibility can help agri-food actors adapt more effectively to these changes, increasing their resilience and flexibility. Through the transparency, accountability and collaboration that underpin corporate social responsibility, companies can better understand and respond to the needs of their stakeholders, as well as new challenges and opportunities. Marketing plays an increasingly important role in shaping consumer behavior and values. Ethical and responsible marketing, which is based on the principles of corporate social responsibility, can become a powerful tool for promoting sustainable and ethical food products. This can help agri-food companies establish a connection with conscious consumers who appreciate not only the quality of products, but also the ethical aspects of their production. Implementation of the principles of corporate social responsibility in the agri-food sector is not without challenges. This requires significant efforts and investments on the part of companies, as well as coordinated cooperation with government bodies, public organizations and other stakeholders. However, corporate social responsibility also opens up new opportunities for the development of agri-food business, making it more sustainable, ethical and focused on people's needs.

Ключові слова: корпоративна соціальна відповідальність, механізм, інклюзивна трансформація, суб'єкти агропродовольчої сфери, управління змінами, управління цифровим маркетингом.

Key words: corporate social responsibility, mechanism, inclusive transformation, subjects of the agro-food sector, change management, digital marketing management.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Актуальність теми корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) в контексті інклюзивної трансфор-

мації агропродовольчої сфери в умовах мінливого середовища та зростаючого впливу маркетингу обумовлюється низкою важливих факторів. Вивчення КСВ в контексті інклюзивної трансформації агропродовольчої сфери може допомогти: розробити ефективні стратегії КСВ для агропродовольчих компаній; сформулювати полі-

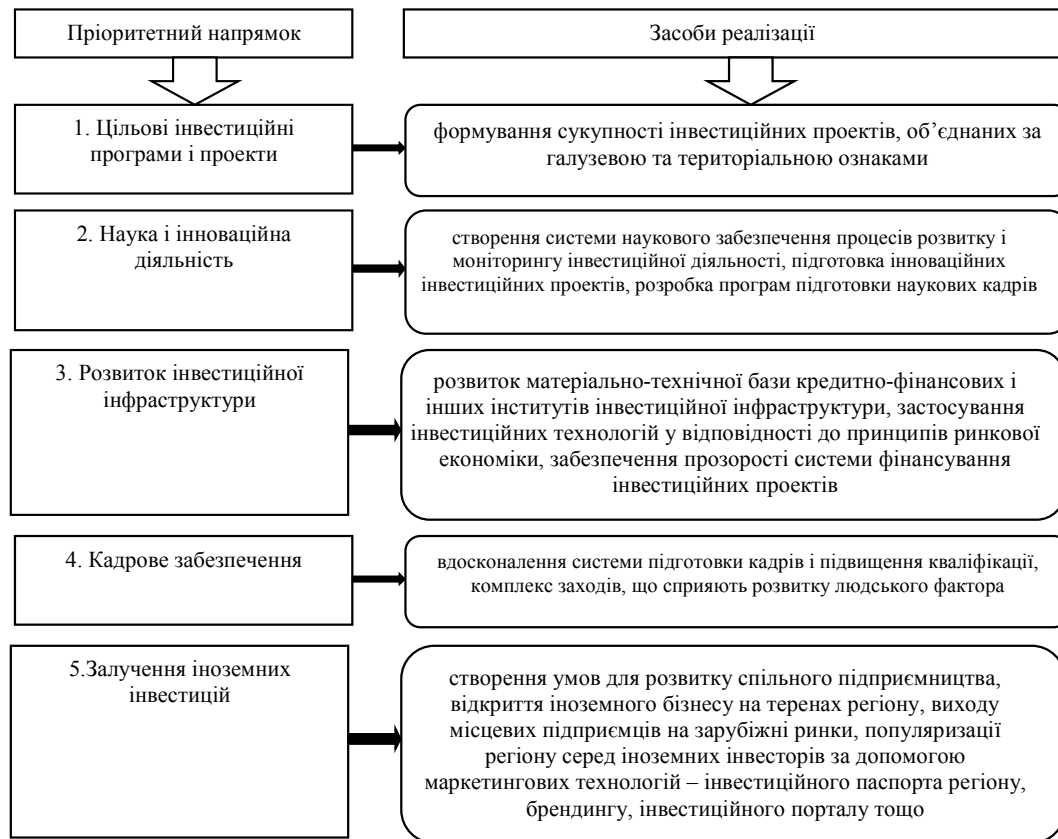

Рис. 1. Пріоритетні напрямки реалізації інвестиційної політики в Полтавському регіоні

Джерело: власна розробка авторів.

тики, які сприяють інклюзивному розвитку агропродовольчої сфери; зрозуміти вплив маркетингу на КСВ та етичне споживання; підвищити обізнаність про важливість КСВ.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ, В ЯКИХ ЗАПОЧАТКОВАНО РОЗВ'ЯЗАННЯ ДАНОЇ ПРОБЛЕМИ І НА ЯКІ СПИРАЄТЬСЯ АВТОР, ВИДІЛЕННЯ НЕ ВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОЗНАЧЕНА СТАТТЯ

Пріоритетні напрямки реалізації механізму інклюзивної трансформації суб'єктів агропродовольчої сфери в умовах управління змінами та посилення впливу маркетингу:

1. Цільові інвестиційні програми і проекти. В рамках цього напрямку реалізуються завдання програмно-цільового управління як форми державної інвестиційної політики в регіоні. Засоби реалізації: формування сукупності інвестиційних проектів, об'єднаних за галузевою та територіальною ознаками.

2. Наука і інноваційна діяльність. Основним завданням даного напрямку є створення в регіоні точок інвестиційного зростання на основі високотехнологічних виробництв. Засоби реалізації: створення системи наукового забезпечення процесів розвитку і моніторингу інвестиційної діяльності, підготовка інноваційних інвести-

ційних проектів, розробка програм підготовки наукових кадрів.

3. Розвиток інвестиційної інфраструктури. Напрямок передбачає розвиток інвестиційних інститутів як цілісної системи, що забезпечує збалансованість попиту і пропозиції на інвестиційному ринку, відповідно до потреб різних категорій користувачів інвестиційних ресурсів. Засобами реалізації є: розвиток матеріально-технічної бази кредитно-фінансових і інших інститутів інвестиційної інфраструктури, застосування інвестиційних технологій у відповідності до принципів ринкової економіки, забезпечення прозорості системи фінансування інвестиційних проектів.

4. Кадрове забезпечення. Напрямок орієнтується на вирішення завдання кількісного і якісного забезпечення потреби інвестиційного процесу (перш за все інвестиційної інфраструктури) в кадрах відповідної кваліфікації. Засоби реалізації: вдосконалення системи підготовки кадрів і підвищення кваліфікації, а також комплекс заходів, що сприяють розвитку людського фактора.

5. Залучення іноземних інвестицій. Можливо реалізувати шляхом створення умов для розвитку спільного підприємництва, відкриття іноземного бізнесу на теренах регіону, виходу місцевих підприємств на зарубіжні ринки, популяризації регіону серед іноземних інвесторів за допомогою маркетингових технологій — інвестиційного паспорта регіону, брендингу, інвестиційного порталу тощо [1—6].

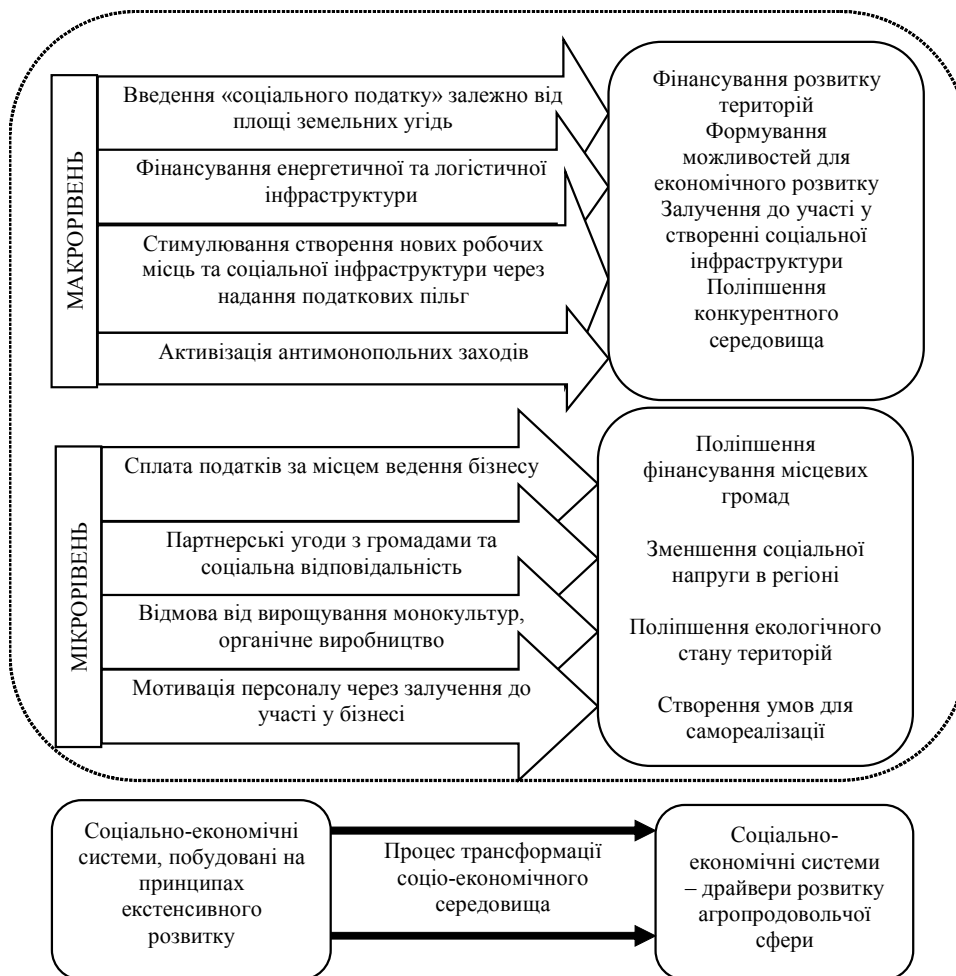

Рис. 2. Модель інклюзивної трансформації суб'єктів агропродовольчої сфери

Джерело: власна розробка авторів.

Пропоновані підходи до реалізації механізму інклюзивної трансформації суб'єктів агропродовольчої сфери в умовах управління змінами та посилення впливу маркетингу дозволять створити передумови для стабілізації інвестиційного потенціалу регіону, формування сприятливого інвестиційного клімату щодо залучення вітчизняних та іноземних інвестицій з метою ефективного розвитку виробничої, інноваційної та соціальної складових економіки.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Формулювання цілей статті (постановка завдання) — дослідити корпоративну соціальну відповідальність в механізмі інклюзивної трансформації суб'єктів агропродовольчої сфери в умовах управління змінами та посилення впливу маркетингу.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБГРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

З вирішенням проблеми підвищення інвестиційної привабливості пов'язані такі пріоритетні напрямки реалізації інвестиційної політики в агропродовольчій сфері (рис. 1).

Виходячи з вищезазначеного пропонуємо таке визначення регіональної інвестиційної політики: це комп-

лекс заходів, який включає регулювання та мотивацію інвестиційної діяльності на місцевому рівні, та формування механізму реалізації визначених заходів для забезпечення сталого соціально-економічного розвитку регіону.

В сучасних умовах взаємозв'язок бізнесу та держави, враховуючи особливості агропродовольчої сфери України визначає перспективи її майбутнього розвитку. Відповідно важливим завданням як агропродовольчого бізнесу, так і державних органів влади є побудова надійних партнерських відносин. Нами запропоновано модель соціально-економічної трансформації взаємовідносин в агропродовольчій сфері, де основні елементи зазначеного процесу, враховуючи розподіл ролей в межах взаємодії держави та суб'єктів господарювання. Нами розроблено модель державно-приватної трансформації, що передбачає ряд змін на макро- та мікрорівнях (рис. 2).

В процесі соціально-економічної трансформації агропродовольчої сфери визначені елементи потрібно деталізувати та структурувати для створення передумов їх ефективної реалізації в рамках практичної діяльності суб'єктів господарювання зазначеної сфери. Відповідно нами проведено обґрунтування стратегії впровадження системи інклюзивного розвитку агропродовольчої сфери на основі визначення трьох контурів та чіткого

розподілу повноважень в межах учасників зазначеної системи.

В межах макрорівня системи соціально-економічного розвитку агропродовольчої сфери потрібно забезпечити формування базису та встановити економічні параметри здатні забезпечити підвищення рівня життя на державному рівні. В межах зазначеного контуру держава та аграрний бізнес мають забезпечити реалізацію встановлених задач.

Формування засад та принципів соціально-економічного розвитку відбувається в межах макрорівня, також на даному етапі потрібно забезпечити передумови для здійснення реконструкції інституційного середовища соціально-економічного розвитку, що передбачає встановлення економічних передумов реіндустріалізації агропродовольчої сфери. Основними цілями, що будуть досягнуті при цьому є: забезпечення зайнятості сільського населення та трансформація ринку праці; розвиток соціально-економічної інфраструктури; формування довгострокового базису для удосконалення структури виробництва та підтримки експорту агропродовольчої продукції.

В межах мезоконтуру системи соціально-економічного розвитку агропродовольчої сфери відбувається формування середовища взаємодії між різними суб'єктами, що пов'язано із специфікою зазначеного рівня, що полягає у відсутності можливостей формування соціально-економічних механізмів без залучення інших суб'єктів. В процесі взаємодії аграрного бізнесу з іншими учасниками агропродовольчої сфери відбувається стратегічна реконструкція бізнес-моделі суб'єктів господарювання.

Аграрні підприємства ми розглядаємо як системний об'єкт що функціонує в межах мезорівня, та який максимально забезпечений різними видами ресурсів. Саме він має виступити в ролі драйвера соціально-економічного розвитку. При цьому можна чітко ідентифікувати пріоритетні напрямки соціально-економічної трансформації мезоконтуру:

- сприяння процесам кооперації в агропродовольчій сфері;
- стимулювання розвитку локальних (крафтових) агропродовольчих бізнесів;
- забезпечення розвитку сільських територій в соціально-економічному контексті;
- запровадження та розвиток механізмів фінансової взаємодії;
- розвиток агропродовольчої сфери на основі впровадження соціально-економічних бізнес-моделей;
- удосконалення механізмів управління за рахунок технологічної та ресурсної складових.

Реалізація запропонованих механізмів забезпечить поліпшення взаємодії суб'єктів господарювання агропродовольчої сфери, та дозволить вирішити ряд важливих задач. В першу чергу даний механізм забезпечує формування сприятливого середовища для максимально ефективного поширення та обміну досвідом, технологіями, ресурсами, капіталами та компетентностями між учасниками ринку.

В межах концепції соціально-економічного розвитку агропродовольчої сфери можна визначити внутрішні та зовнішні механізми. Внутрішні механізми соціально-

економічного розвитку — стосуються поліпшення політики суб'єктів господарювання стосовно управління персоналом, його переміщення та підвищення кваліфікації, соціального забезпечення з точки зору розподілу результатів економічної діяльності. В стратегічному аспекті їх роль полягає у забезпеченні добробуту персоналу суб'єктів господарювання, у тому числі за рахунок реалізації програм пов'язаних із участю працівників у прийнятті управлінських рішень та у прибутках. В межах мікрорівня відбувається формування внутрішніх механізмів соціально-економічного розвитку суб'єктів господарювання.

Формування мікроконтуру інклюзивного розвитку передбачає формування інклюзивного середовища в межах суб'єктів господарювання за наступними напрямками: створення належних умов праці, забезпечення гендерної та расової рівності, забезпечення дотримання прав людини; побудова систем мотивації та оплати праці на основі сучасних прогресивних форм; забезпечення умов для постійного навчання та самовдосконалення персоналу; підтримка систем соціального та медичного захисту працівників.

Формування визначених механізмів відбувається в межах ринкової моделі соціально-економічного розвитку, для неї не потрібно посилення регулюючої ролі держави стосовно перерозподілу ресурсів та поглиблення дотаційних механізмів. На нашу думку, найбільш дієвим при формуванні системи соціально-економічного розвитку є використання комплексного підходу. Реалізація лише окремих складових елементів та частин механізму соціально-економічного розвитку дозволяє досягти короткострокового ефекту, при цьому результат у довгостроковій перспективі є обмеженим. Важлива роль при впровадженні системи соціально-економічного розвитку з урахування інклюзивної складової на мезо — та мікрорівні відведена великому бізнесові, який в межах макрорівня має налагодити ефективну взаємодію із органами державної та місцевої влади для реалізації програм інклюзивного характеру. Комплексний підхід до реалізації обґрунтованих механізмів інклюзивного розвитку дозволить забезпечити суспільну інклюзію в межах всієї агропродовольчої сфери.

Реалізація повноважень органів виконавчої влади та місцевого самоврядування відбувається завдяки перерозподілу місцевих бюджетів, які стають ключовим інструментом забезпечення соціально-економічного розвитку держави, адже за рахунок збалансованого фінансів забезпечуються такі напрями: сприяння зростанню рівня доходів населення, створення умов для надання якісних та доступних послуг, забезпечення громадян доступним житлом, сприяння стабільної позитивної динаміки розвитку агропродовольчої сфери, активізація промислового виробництва, поліпшення екологічного стану навколишнього середовища [3].

Для агропродовольчої сфери нами запропоновано структуру системи інклюзивного розвитку в межах визначених контурів (рис. 3).

В процесі розробки проєктів місцевих бюджетів відбувається визначення пріоритетних напрямів використання бюджетних коштів, при цьому особлива увага приділяється наступним складовим: визначення граничних обсягів ресурсів для бюджетних установ і програм;

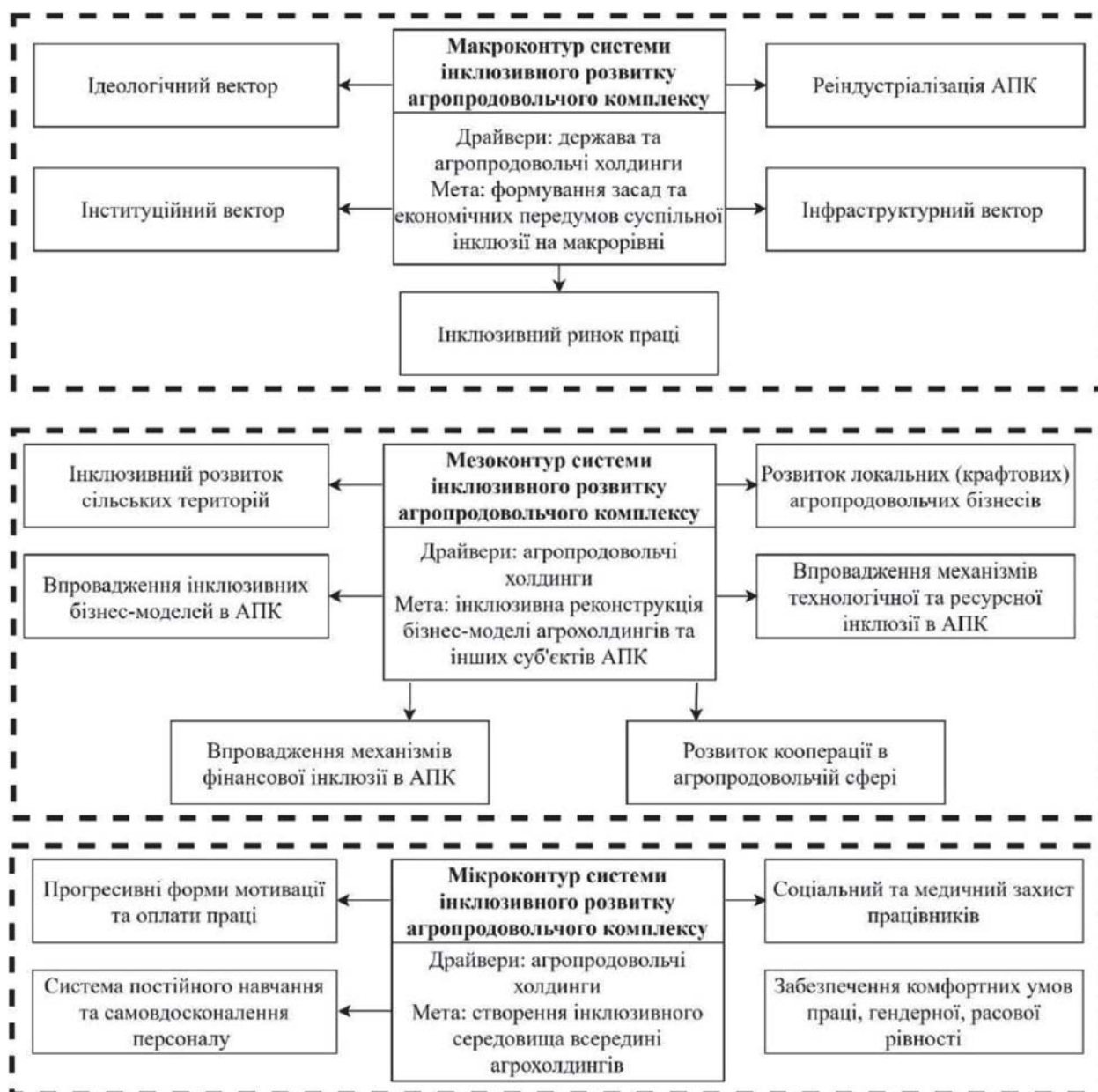

Рис. 3. Структура системи інклюзивного розвитку агропродовольчої сфери за контурами

Джерело: власна розробка авторів.

кількісні та якісні показники бюджетних програм; прийняття рішень про збільшення чи скорочення фінансування діючих функцій чи програм, зменшення кількості чи припинення реалізації програм/видів діяльності; внесення змін до потреб у фінансових ресурсах залежно від коригування розміру фінансових нормативів бюджетного забезпечення; обрахунок показників результативності; врахування впливу індексу споживчих цін; приділення уваги до необґрунтованих бюджетних пропозицій; пошук заходів, спрямованих на економію фінансів.

Бюджетне планування є складним аналітичним процесом, який має забезпечувати реалізацію напрямів бюджетної політики на місцевому рівні та основних пріоритетів місцевого розвитку за допомогою вирішення низки стратегічних і тактичних фінансово-економічних завдань. Результативність і послідовність діяльності

місцевого самоврядування залежить від системного стратегічного бачення основних напрямів розвитку територіальних громад у довго- та середньостроковій перспективах. Такий підхід дозволяє врахувати специфіку кожної галузі, досягати встановлених стратегічних цілей за рахунок чіткої координації всіх учасників бюджетного процесу [5].

При плануванні видатків місцевих бюджетів на сучасному етапі розвитку даної системи їй притаманні певні риси, що ускладнює процес обґрунтованого, результативного й ефективного використання бюджетних коштів, зокрема це такі: при фінансуванні системи бюджетних установ відбувається зосередження винятково на кількісних показниках, а якісні аспекти показників фінансування залишено поза увагою (дана ситуація проковує збільшення обсягів видатків на функціонування даних установ); недосконалість у методиках визначен-

ня ефективності бюджетних витрат та комплексної оцінки системи бюджетного планування; рівень відповідальності стосовно визначенням бюджетних показників є доволі низьким; увага зосереджується на процесах планування бюджетних показників, прислабкій орієнтації на показники результативності, значень яких треба прагнути досягти, що порушує логічний зв'язок між понесеними витратами ресурсів і одержаними результатами; планування видатків місцевих бюджетів обмежено враховує стратегічних цілей та стратегічні напрями соціально-економічного розвитку територіальних громад [4].

Для формування збалансованої видаткової частини місцевих бюджетів потрібно: проведення ретельного аналізу здійснення фактичних видатків в межах бюджету за минулі періоди; аналіз динаміки та структури видатків місцевого бюджету, їх прогноз на майбутні періоди; визначення фактичного попиту населення на бюджетні послуги; прогнозування груп споживачів в розрізі видів послуг; оцінка наслідків об'єднання бюджетних установ що мають низький рівень наповнюваності з позиції збереження якості послуг що надаються; моніторинг громадських настоїв стосовно переліку надаваних бюджетних послуг на майбутнє; вивчення нормативно-правових актів, розпоряджень центральних органів влади, стосовно змін, пов'язаних із фінансування у майбутніх періодах; своєчасне проведення заходів спрямованих на реформування діяльності бюджетних установ; прийняття нормативних документів стосовно формування, узгодження та затвердження основних напрямів бюджетної політики та фінансування програм соціально-економічного розвитку.

Завдяки моніторингу результативності управління фінансовими потоками місцевих бюджетів забезпечується зростання ефективності видатків. Він проводиться для поліпшення поточного управління видатками, забезпечення достовірності основних показників поточного фінансового стану, недопущення випадків не цільового та не ефективного використання фінансових ресурсів, своєчасного фінансування видатків та виконання зобов'язань [5]. Раціональна побудова системи місцевих бюджетів визначає ефективність функціонування бюджетної системи в цілому, результативність фінансової політики ефективність соціально-економічного розвитку країни.

Кошти місцевих бюджетів використовуються для здійснення заходів у соціально-економічній сфері, забезпечення безпеки і оборони адміністративно-територіальної одиниці. За допомогою таких бюджетів реалізуються місцеві програми функціонування і розвитку промисловості, агропродовольчої сфери, інших галузей народного господарства, розв'язання екологічних проблем, пов'язаних із впровадженням досягнень науково-технічного прогресу, забезпечення розвитку території та країни, підтримка соціально незахищених груп населення, поліпшення матеріального рівня життя населення. Виконання визначених завдань відіграє значну роль у розвитку всіх регіонів держави. В межах цілей регіональної політики найбільш важливими є наступні: формування єдиного економічного простору, забезпечення рівних умов соціально-економічного розвитку для всіх регіонів; постійне підвищення рівня соціальних стан-

дартів для всіх регіонів; поглиблений розвиток регіонів із пріоритетним значенням для держави. Також за рахунок видатків місцевих бюджетів відбувається фінансування соціально-культурної сфери (освіта, охорона здоров'я, культура та мистецтво, соціальний захист і соціальне забезпечення, фізична культура та спорт). Місцеві органи влади зацікавлені у зростанні рівня життя населення, та в підвищенні ефективності використання наявних ресурсів, що забезпечують регіональний розвиток.

Місцеві бюджети забезпечують реалізацію загальнодержавних програми, які визначають розвиток різних галузей економіки, особливо сільського господарства як складової агропродовольчої сфери держави; вони забезпечують підтримку вітчизняних товаровиробників, із них відбувається фінансування програм та заходів які забезпечують підвищення життєвого рівня громадян. Також місцевим бюджетам відводиться важлива роль, пов'язана із фінансуванням суспільних послуг соціального характеру.

Із видатків місцевих бюджетів відбувається фінансування закладів фізичної культури та спорту, культури, реалізація молодіжних програм. Крім того саме органи місцевої влади забезпечують надання певних видів послуг. Місцеві бюджети мають всі перспективи стати ефективним інструментом соціально-економічного розвитку регіону, для цього потрібно забезпечити їх удосконалення пов'язане із формуванням, розподілом та використанням бюджетних коштів: удосконалення податкового законодавства, що дозволить розширити та зміцнити фінансовий базис місцевого самоврядування; в умовах децентралізації набувають поширення новітні підходи стосовно формування видаткової частини місцевих бюджетів та управління фінансовими потоками; визначення нових шляхів залучення фінансових ресурсів для виконання інноваційно-інвестиційних програм в межах визначених території; підвищення оперативності міжбюджетних трансфертів удосконалення системи регулювання міжбюджетних відносин; поліпшення середньо- і довгострокового планування на місцевому рівні; кількісна та якісна оцінок реалізації місцевих бюджетів відповідно до стадій його практичної реалізації; підвищення ролі превентивних заходів та удосконалення процедур контрольної діяльності у разі порушень бюджетного законодавства, точне визначення посадових осіб, відповідальних за кожен напрямок реалізації бюджетної політики на місцевому рівні.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Сучасні споживачі та інвестори все більше очікують від компаній не лише прибутку, але й етичного ведення бізнесу, що відповідає принципам КСВ. КСВ стає ключовим фактором конкурентної переваги, сприяючи підвищенню репутації компанії, лояльності клієнтів та залученню інвестицій. Впровадження принципів КСВ сприяє стійкому розвитку агропродовольчої сфери, що особливо важливо в умовах зміни клімату та інших глобальних викликів. Агропродовольча сфера має значний потенціал для інклюзивного розвитку, який передбачає залучення до еконо-

мічної діяльності всіх верств населення, незалежно від їхнього походження, соціального статусу чи фізичних можливостей. КСВ може слугувати потужним інструментом для реалізації принципів інклюзії, сприяючи створенню рівних можливостей для всіх учасників агропродовольчого ланцюжка. Це стосується як працівників агропродовольчих підприємств, так і фермерів, постачальників, дистриб'юторів та споживачів. Агропродовольча сфера постійно стикається з викликами, пов'язаними зі змінами клімату, технологічними інноваціями, геополітичною нестабільністю та іншими факторами. КСВ може допомогти суб'єктам агропродовольчої сфери ефективніше адаптуватися до цих змін, підвищуючи їхню стійкість та гнучкість. Завдяки прозорості, відповідальності та співпраці, які лежать в основі КСВ, компанії можуть краще розуміти та реагувати на потреби своїх стейкхолдерів, а також на нові виклики та можливості. Маркетинг відіграє все більшу роль у формуванні поведінки споживачів та їхніх цінностей. Етичний та відповідальний маркетинг, який ґрунтується на принципах КСВ, може стати потужним інструментом для просування стійких та етичних продуктів харчування. Це може допомогти агропродовольчим компаніям налагодити зв'язок з свідомими споживачами, які цінують не лише якість продукції, але й етичні аспекти її виробництва. Впровадження принципів КСВ в агропродовольчій сфері не позбавлене викликів. Це потребує значних зусиль та інвестицій з боку компаній, а також злагодженої співпраці з державними органами, громадськими організаціями та іншими стейкхолдерами. Проте, КСВ відкриває й нові можливості для розвитку агропродовольчого бізнесу, роблячи його більш стійким, етичним та орієнтованим на потреби людей.

Література:

1. Лузан Ю.Я. Формування наукової парадигми сучасного розвитку аграрного сектору України. Економіка АПК. 2011. № 7. С. 22—29.
2. Надвиничний С.А. Економічний розвиток аграрної сфери регіонів України в умовах глобалізації: теорія, методологія, практика: монографія. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2018. 344 с.
3. Пугачов М.І. Аграрний сектор економіки України в умовах інституційних змін. Економіка АПК. 2017. № 5. С. 12—18.
4. Собкевич О.В. та ін. Стратегічні напрями інституційного забезпечення розвитку аграрного сектору в Україні. Київ: НІСД, 2014. 45 с.
5. Федірець О.В. Розвиток агропродовольчої сфери як соціально-економічної системи: теорія, методологія, практика. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.03 — економіка та управління національним господарством. Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава, 2021. 448 с.
6. Brockova K., Rossokha V., Chaban V., Zos-Kior M., Hnatenko I., Rubezhanska V. Economic mechanism of optimizing the innovation investment program of the development of agro-industrial production. Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development. 2021. Vol. 43. No. 1. P. 129—135.

References:

1. Luzan, Yu.Ya. (2011), "Formation of the scientific paradigm of the modern development of the agricultural sector of Ukraine", Economy of agro-industrial complex, vol. 7, pp. 22—29.
2. Nadvinichnyi, S.A. (2018), Ekonomichnyy rozvytok ahrarnoyi sfery rehioniv Ukrayiny v umovakh hlobalizatsiyi: teoriya, metodolohiya, praktyka [Economic development of the agrarian sphere of the regions of Ukraine in the conditions of globalization: theory, methodology, practice], Economic Opinion TNEU, Ternopil, Ukraine.
3. Pugachev, M.I. (2017), "The agricultural sector of the economy of Ukraine in the conditions of institutional changes", Economy of agro-industrial complex, vol. 5, pp. 12—18.
4. Sobkevich, O.V. etc. (2014), Stratehichni napryamy instytutsiynoho zabezpechennya rozvytku ahrarnoho sektoru v Ukrayini [Strategic directions of institutional support for the development of the agricultural sector in Ukraine], NISD, Kyiv, Ukraine.
5. Fedirets, O.V. (2021), "Development of the agro-food sector as a socio-economic system: theory, methodology, practice", Abstract of Doctor dissertation, Economy, Poltava, Ukraine.
6. Brockova, K., Rossokha, V., Chaban, V., Zos-Kior, M., Hnatenko, I. and Rubezhanska, V. (2021), "Economic mechanism of optimizing the innovation investment program of the development of agro-industrial production", Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development, vol. 43.1, pp. 129—135.

Стаття надійшла до редакції 28.07.2024 р.

<https://nayka.com.ua>

Електронне фахове видання

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
удосконалення та розвиток

Виходить 12 разів на рік

включено до переліку наукових фахових видань України
з питань **ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**
(Категорія «Б»)

Наказ Міністерства освіти і науки України
від 28.12.2019 №1643

Спеціальність 281

e-mail: economy_2008@ukr.net

 viber: +38 050 3820663